

Po stopách dolování v rudolfovském revíru

Zajímavého koníčka má náš dnešní host, Jan KRÍŽ (1944), žijící na srubecké stráni ve Staré Pohůrce, na samém okraji Č. Budějovic.

Hned po příchodu do vilky vás zavede do přízemní místnosti, kde máte dojem, že jste se ocitli v mineralogickém muzeu. Ze speciálně vyrobených regálů na návštěvníka vykukují nejroztodivnější podoby kamenů, minerálů a zkřeměného dřeva.

Tato sbírka vypovídá o tom, že se musíte svému koníčku věnovat již hezky dlouho?

Není to tak docela pravda, ale musím přiznat, že ke kamenům jsem měl blízko již jako dítě v rodném Zborově u Českých Budějovic. Ta cesta k přírodě byla dána i mým učitelem tělocviku, panem Hajšmanem, že jsem zanevřel na sporty a věnoval se jiným oborům. Ze začátku to byla astronomie. Náš českobudějovický astronomický kroužek byl dosti agilní a nemohu nezpomenout, jak jsme hledali v Bohumilicích u Vimperka stopy po meteorech, které do tamního údolí spadly v letech 1819, 1889 a 1925. V těch místech byl v roce 1829 nalezen meteorit o váze čtyřicet dva a půl kilogramu, později si z kusu nálezu udělal baron Laube těžítka. Ale nenalezli jsme po těch desetiletích už nic. Jinou takovou mládežnickou akcí, které jsem se zúčastnil jako zednický učeň, byl tábor na Kleti v roce 1960, kde jsme pod vedením zkušených astronomů prováděli nejrůznější pozorování. Hledali jsme vltaviny v okolí Nesměně. Až v posledních asi osmi letech jsem se ke kamenům opět vrátil a asi už natrvalo.

Co je tedy hlavním vaším současným úkolem?

To by se dalo rozdělit na dva odlišné postupy. Zaprvé se věnuji sběru kamenů v místě bydliště, ale hlavně zpracovávám tematiku dolování v rudolfovském revíru. Přivedla mě k tomu dobrovodská naučná stezka, která má dobře zvolenou trasu, ale špatné původní texty. Začal jsem tedy sbírat informace o jednotlivých dolech v této oblasti.

Jak to s informacemi v takovémto historizujícím tématu vypadá?

Moc špatně. Člověk se na každém kroku setkává s nesmysly, chybí chronologické zpracování dějin dolování, historické dokumenty jsou

často zkresleny nepřesným překladem z němčiny či latiny a dodatečnými úpravami těchto překladů. Jako příklad bych uvedl následující problém. Jednotlivým dolům se při změně těžařstva dávala jména nových majitelů a od 16. století také jména těch svatých a patronů, kteří byli právě v kursu. Ale při vědomí těchto změn, kdy některý důl měl ve své historii třeba tři jména, lze poměrně snadno odvodit dobu zahájení těžby nebo jejího obnovení.

To ale chce spoustu času na studium, ten máte?

Bohužel ne, pracuji v českobudějovických papírnách jako dělník na tři směny v nepřetržitém provozu i o víkendech, takže volné chvílky kradu, jak se jen dá. Ale dá se říci, že kompletní zpracování těžby na Dobré Vodě mám pohromadě.

Kde hledáte podklady k vašemu pátrání?

Tady v Českých Budějovicích je mnoho materiálů v regionálním oddělení Státní vědecké knihovny, kde mi ochotně vycházejí vstříc, a dále v městském archivu. Ovšem speciální údaje je třeba hledat a přímo detektivně pátrat po nich v archívech v Příbrami, Třeboni, Praze či Vídni. Sám se snažím o chronologické zpracování, důležitým pramenem jsou pro mne seznamy autorů a jejich práce.

V čem vidíte hlavní smysl této mravenčí práce?

Přesné zpracování útržkovitých podkladů je důležité při eventuálním otevření nových dolů nebo při jejich obnově. To se nejprve posbírají dostupné odborné i amatérské práce, aby vznikl přehled o zasypaných šachtách, důl-

ních chodbách či jiných podzemních objektech.

Jaké uplatnění může mít konkrétně vaše práce?

Zatím to nemám ještě všechno v ukončené podobě, ale chtěl bych vše shrnout do formy jakési diplomové práce a nabídnout to Státní vědecké knihovně. Regionální oddělení této knihovny dostane ode mne i zpracovaný seznam autorů a jejich děl, aby měli případní zájemci k dispozici přehledný zdroj informací.

Ještě prozradte čtenářům něco z kuchyně sběratele zkamenělých dřev.

Z časových důvodů sbírám jen materiály z lokality Pohůrka. Zde je dostatek zkamenělých nálezů, odhaduje se stáří asi na dva miliony let. V kamenech vidíte původní léta, svědčící o tom, že držíte v ruce staré dřevo. Mám i unikátní kousky zkřemenělých dřev, na kterých je jasně vidět původní opracování, tedy odříznutí. Zajímavé jsou i nálezy, na kterých je patrná rekrystalizace původního dřeva, kdy došlo k vyschnutí vody. Tyto kameny mají krásný povrch, ale po rozlomení mají pórovitou strukturu a ne původní kruhy. Jinak se v této lokalitě dají nalézt zkamenělá dřeva v podobě chalcedonu, jaspisu či rohovce, která odpovídají dubům, lípám a topolům.

Tento koníček jistě není lehkou záležitostí, jak s tím vším naložíte?

Nejenže není lehkou záležitostí, on to není ani levný koníček. Musím říci, že bez fandění a přispění mé ženy Jany bych to sám asi nedokázal. A pokud se ptáte po osudech věcí, tak mnoho kamenů jsem už dal do školních kabinetů. Vážné zájemce uvítám a umožním jim prohlídku v mém domě.

Mohu vás na závěr požádat o nějakou historku z vaší činnosti?

Samozřejmě, z poslední doby mám dvě takové, kdy jsem jednou vezl na káfe po silnici velký kus zkřemenělého dřeva, který jsem hned po nálezů omyl a jeho část zářila jako několikakilogramový kus zlata. Projíždějící automobilisté málem způsobili dopravní kalamitu, když brzdili, aby se na tak velký kus "zlata" mohli podívat. Jindy jsem v drogerii žádal nějaký lak na vlasy, kterým po pečlivém očištění nálezů nastříkám povrch. Prodavač-

ka se mě několikrát ptala na značku laku, jaký že si přeji a nabízela mi ty nejluxusnější značky. Nakonec jsem jí řekl, že chci ten nejlacinější a že to chci na kameny. Od té doby mi už při každém vstupu do obchodu rovnou podává lak se slovy: "Tak, tady je jeden lak na kameny."

Stanislav KOPECKÝ

Foto autor

„Muzeum ukazuje, co tu bylo a co zbylo,“

říká devětadvacetiletý strojuvůdce

Poslední červnovou sobotu bylo v prostorách rudolfovské čítárny otevřeno malé hornické muzeum, které domorodcům podkřývá dějiny jejich bydliště.

O tom, jak minimuzeum vznikalo a jak se mu dnes daří jsme si popovídali s jeho duchovním otcem Vratislavem Klabouchem.

Jak dlouho vám trvala instalace muzea?

Myšlenka muzea ve mně zrála zhruba devět let a jeho instalace mi zabrala půl roku. Možná to trvalo tak dlouho, protože jsem neměl konkrétní scénář a nevěnoval jsem se mu intenzívně. Postupně jsem ho dotvářel, měnil a přicházel na nové věci. Výstavu jsem se snažil udělat s minimálními prostředky. Povedlo se to i díky finanční podpoře místních lidí.

Řeknete nám něco o exponátech?

Všechny věci, které tady jsou, byly posbírány mezi Rudolfovskými nebo vypůjčeny z různých muzeí a zobrazují hornickou minulost našeho města.

Nejcennějším exponátem je originální rudolfovská hornická uniforma. Je s podivem, že se od té současné nijak zvlášť nezměnila. Další krásnou věcí je renesanční dlaždice a kuriózní je, že byla nalezena jen náhodou při výkopu základů domu. Zajímavé jsou též staré důlní mapy opatřené současnými fotografiemi a tři chemické misky ze šestnáctého století, se kterými horníci pracovali. Národní technické muzeum nám zapůjčilo dřevěné modely koňského žentouru, míhadla a důlní pumpy, které byly v minulosti okolo Rudolfova nejčastěji zastoupeny.

Co s minimuzeem v budoucnosti plánujete?

Chtěl bych ho rozšířit o další místnosti a pevně doufám, že mě městský úřad podpoří.

Byl bych rád, kdyby se z muzea stalo jakési informační centrum, ve kterém by lidé našli například zápisy ze zastupitelstev nebo mapu současného územního plánu v porovnání s tím starým, který byl zpracován v době komunismu. Také bych se chtěl přeorientovat i na jiné oblasti, kterými byl v různých dobách Rudolfov znám. Plánuju vystavení většího množství exponátů. Především panoramatickou mapu se znaky českých měst a obcí nebo sbírky zkamenělin.

Jak s odstupem pěti měsíců hodnotíte návštěvnost?

Podle návštěvní knihy sem chodí lidí dost, těší mne, že i mimorudolfovští. (ver)